

SZOCIÁLPEDAGÓGIA **BA SZAK**

GYAKORLATI KÖVETELMÉNYE

Az intenzív terepgyakorlat célja a tanszék által oktatott ismeretek gyakorlatban (működő oktatási-nevelési, szociális, gyermekjóléti/gyermekevédelmi intézménynél, szervezetnél illetve a szociális igazgatás területén) történő megfigyelése, elemzése illetve a terepoktató által, a hallgatóra bízott szakmai feladatok elvégzése. A szociálpedagógus hallgatót a képzés integrációs szakaszában felkészíti arra, hogy képes legyen a tanultakat a gyakorlatban alkalmazni, és kipróbálhassa teljes készségtárát a gyakorlati munka során. A hallgató ismeretei segítségével a különböző egyéni, családi, csoportos vagy közösségi problémákat és azok összefüggéseit képes legyen felismerni és a szükséges pozitív változásokat, elősegíteni. A hallgató a gyakorlatban fejlessze készségeit, hogy kreatívan használja fel személyes erőforrásait az emberekkel való közvetlen munka során, vizsgálja felül szakmai motivációit, szakmai identitása alapozódjék meg. A hallgató, mint gyakornok, aki elsődlegesen tanuló, egyre inkább önállóbbá válva szakemberré váljon.

A hallgató számára a szakmai gyakorlat a főiskola és a gazdálkodó szervezetnek nem minősülő szervezetek kötött együttműködési megállapodások alapján, az illetékes kar szervezésében történhet, illetve a hallgató önmaga is kereshet szakmai gyakorlati helyet. Utóbbi esetében, a gyakorlólé hely megfelelőségét, a szakfelelős javaslatára az illetékes dékán állapítja meg.

A Tanszék által felajánlott gyakorlólé helyek közül, a nappali tagozatos hallgató szabadon választhat két gyakorlólé helyet a terepkatalógusból. Ezen intézmény vezetője engedélyezheti a gyakornok jelenlétét a szervezetben, illetve kijelöli az úgynevezett kontaktszemélyt, aki a félév során konzultál a hallgatóval a felmerülő kérdésekről.

A levelező képzésben résztvevő hallgatóknak egy gyakorlólé helyen kell végezniük a feladataikat, bázis intézménynek bármilyen Magyarországon bejegyzett intézményt választhatnak. Azoknak a hallgatóknak, akiknek választott intézményük egyben a munkahelyük is, azt javasoljuk, hogy különítsék el a munkavállalói és hallgatói szerepből adódó feladatokat.

A feladatok sikeres megoldása érdekében a kontaktszemély felsőfokú végzettséggel rendelkezzen, legalább két éves szakmai gyakorlattal, aki közvetlen használói kapcsolatban vagy adminisztratív/kutatási területen dolgozik. Továbbá kívánatos a tereptanári végzettség is. Ugyanazon tereptanár egy időben, legfeljebb két hallgató gyakorlatát vezetheti.

A hallgatónak a terepgyakorlatot a 7. félévben kell teljesítenie. A terepgyakorlat teljesítéséről a kapott formanyomtatványon igazolást kell beadnia. Az igazolást, megszabott határidőre a Tanszék által kijelölt személynek személyesen, vagy megbízottja által kell átadnia. A formanyomtatvány, hivatalos pecséttel ellátott igazolás, melyből kiderül a hallgató neve, tagozata, évfolyama, a gyakorlati hely azonosító adatai, az intézménynél tett látogatások száma, és időtartama. Az igazolást, a kontaktszemélynek (tereptanárnak) és a vezetőnek alá kell írnia. Továbbá a kontaktszemély írjon pár soros értékelést a gyakornok tevékenységéről.

A gyakorlat teljesítésének kritériuma az igazoló lap, illetve a gyakorlati napló határidőre történő leadása.

GYAKORLATI NAPLÓ LEADÁSA

A gyakorlati naplót, elektronikus formában kell feltöltenie a hallgatónak az erre megfelelő, a Szociálpedagógia Tanszék által létrehozott, a virtuális campus moodle felületére. A leadás határideje megegyezik a szakdolgozat leadásának aktuális határidejével. A határidőn túli feltöltést a rendszer nem engedélyezi, ezért mindenki figyeljen az időpontokra. A feltöltés menetéről a hallgatók az oktatótól kapnak bővebb tájékoztatást.

ÚTMUTATÓ A GYAKORLATI NAPLÓHOZ

A gyakorlati napló egy nagyobb és egy kisebb egységből tevődik össze. A kötelező tematikai egységekből és a nem kötelező egységből. Amennyiben a kötelező és nem kötelező tematikai egységek, megfelelő színvonalon készülnek el, jeles a terepdolgozat.

A kötelező tematikai egységek hiánya, a leadási határidő elmulasztása, vagy a dolgozat nem megfelelő kivitele esetén a gyakorlati naplója nem felel meg, ezért, azt a következő félévben újra kell ismételni.

A dolgozatok MsWorld formátumban, Times New Roman betűtípussal, 12-es betűmérettel, 1,5-es sortávolsággal, sorkizárt formában készüljenek. Minimum 10 oldal terjedelemben.

Kötelező tematikai egységek:

1. Előlap: az azonosításhoz szükséges adatokat tartalmazza.

- kar, szak megnevezése
- hallgató neve,
- tagozat és neptun kód
- középen cím: terepnapló

2. Tartalom: oldalszámozva

3. Terepgyakorlati igazolás fénymásolata

4. Tereptanári értékelő lap fénymásolata

5. Kötelező feladatok:

- Gyakorlati terv készítése (min. 1500 karakter)
- Bázis intézmény ismertetése. (min. 6000 karakter)
- Terepgyakorlati napló összegző ismertetése: melyben a gyakornok rögzíti benyomásait, tapasztalatait, az intézményről kialakított összesített véleményét. (min. 12 000 karakter)

5.1 Öncejllesztési feladatok:

- Klienssel/kliensekkel való munka folyamán, **önértékelést** végez szakmai szerep átélése, klienssel való találkozás átélése, szakmai kapcsolatba lépés egyénnel, családokkal, csoportokkal, szakmai sikerek, kudarcok, a személyes fejlődés mozzanatai, továbbfejlesztendő készségek. (min. 3000 karakter)
- **Esettanulmány** készítése, mely tartalmazza a klienssel készített probléma megismerő **interjút**, illetve a rendelkezésére álló esetdokumentációból származó információkat. (min. 12 000 karakter)

6. Irodalomjegyzék: a gyakorlati munka során a hallgató által tanulmányozott szakirodalom felsorolása.

Nem kötelező feladatok:

- 1. Ajánlott feladatok:** az intézmény rekreációs lehetőségeinek megismerése, kifejtése, betekintés más munkakörökből származó feladatokba, jogszabályok érvényesítésének realizálódása, részvétel családlátogatáson, védelemben vételi tárgyaláson, esetmegbeszélésen, esetkonferencián, szakmai konferencián, tárgyaláson, intézmény által szervezett szabadidős programokon, klubokban, tréningeken, szupervízióon stb. (min. 3000 karakter)

AZ ESETTANULMÁNY KÉSZÍTÉSÉNEK KRITÉRIUMAI

Az esettanulmány nem egyszerűen esetismertetés vagy esetleírás, hanem elemzés, tehát tanulmány!

Tárgya lehet egyéni esetkezelés, szociális csoportmunka, közösségi szociális munka, családi szociális munka.

Hosszmetszeti esetismertetés: egy különleges sorsot mutat be.

Keresztmetszeti (epizódszerű) esetismertetés: a kliens problémáját, valamint az azzal kapcsolatos történéseket egy adott téma köré rendezi.

A kettő közül bármelyik elkészítése mellett dönthet a hallgató.

Az esettanulmány általános szerkezete:

1. Az esettanulmány készítőjének neve, hogyan került kapcsolatba a klienssel, milyen intézményben, milyen szerepben továbbá, hogy a kliens hogyan került kapcsolatba a szociális munkással, szervezettel?
2. A minta bemutatása: név nélkül a kliens és környezetének legfontosabb jellemzői és az eset szereplőinek bemutatása:
 - Lakóhelyi jellegzetességek: falu, község, kisváros, város, nagyváros
 - A kliens/ek egészségállapota,
 - személyiségének jellemzői, illetve mindaz, ami fontos lehet az eset szempontjából.
 - szociokulturális környezet, családi háttér.
3. A probléma bemutatása: megfogalmazni a konkrétumokat, milyen szociális problémáról van szó a feltételezhető okokkal együtt.
4. A probléma megoldására tett kísérletek: milyen lépések történtek a probléma megoldása érdekében.
5. Kliens/ek motivációi, dilemmái, elvárásai a segítő intézménnyel szemben.
6. A kliens saját erőforrásai, segítséget jelentő természetes támaszai, a változást pozitív irányban indukáló, illetve korlátozó tényezői.
7. Vázolni a lezárult, vagy folyamatban lévő eset időszakos állapotát.
8. Szubjektív vélemény, megoldási javaslat: hogyan vélekedik a probléma megoldásáról. Mennyire érezte magát kompetensnek az ügyben a szociálpedagógus-gyakornok, van-e más ötlete a problémamegoldásra. Milyen egyéb szakember bevonására lett volna szükség az esetkezelés alatt? Hogyan értékeli saját teljesítményét?

Szabályok, tanácsok:

Ajánlatos lejegyezni a kudarccokat, rossz döntéseket is. Ha az eseti munka folytán érdekes dokumentumok születtek, azok bemutatása lényeges, a személyiségi jogok figyelembevételével.

Az eset szereplőinek nevét, környezetét rögzítéskor úgy kell módosítani, hogy ne legyen felismerhető!

Nem az a fontos, hogy az esetről részletekbe menően mindent leírjon a hallgató, hanem, hogy rendszerezni, feldolgozni tudja az eseményeket, jelenségeket, tapasztalatokat. A tanulmányban a gyakornok értelmezi az eseményeket, összeveti az adatokat, magyarázatot ad, okokat keres, kérdéseket tesz fel stb.

Az adatgyűjtés módszerei

Interjú:

A beszélgetés módszere: irányított beszélgetés (félig strukturált interjú), mely beszélgetés ne legyen kikérdezés, vallatás.

Rögzítése: lejegyzés a beszélgetés közben és közvetlenül utána a verbális és non-verbális közlésekből származó személyes benyomások, gondolatok rögzítése.

A környezet megfigyelése:

A megfigyelés módszere: megfigyelés természetes helyzetben, a kliens otthonában.

Rögzítés: a kliensnél töltött idő után a látottak lejegyzése.

Élettér megfigyelése

- milyen a környék
- a lakás mérete, elosztása, berendezése,
- gyerekek és felnőttek saját élettere: külön szoba, szobarész
- benyomások a kliens életéről.

A kliens élete

- Hogyan zajlik egy átlagos napja?
- Időbeosztása?
- Benyomások az otthon hangulatáról, érzelmi légköréről

Egyéb elvárások a gyakornoktól:

- Látogassa az intézményt a megadott időtartamban, ismerje meg gyakorlólóhelyét a lehető legteljesebb mértékben. (működés, kapcsolatrendszer, jelzőrendszer, szakmai küldetés)
- Tanulmányozza az ott folyó tevékenységet, ismerje meg a szociálpedagógus által ellátható szakmai feladatokat.
- Lépjen kapcsolatba az intézmény munkatársaival és klienseivel.
- Figyelje az alkalmazott szakmai munkamódszereket, dokumentációkat, hogyan kerül kapcsolatba a kliens az intézménnyel.
- Hogyan érvényesülnek, érvényesíthetők az intézményben a kliensek jogai, különös tekintettel a gyermeki jogokra.
- Ismerkedjen meg a hatósági intézkedések rendszerével. Mely hatósági intézkedéseket alkalmazzák az adott helyzetekben és az esetek kapcsán?
- Tevékenyen vegyen részt az intézményben folyó munkában, egyéni esetkezelésben, közösségi vagy csoportos szociális munkában.
- Önállóan oldjon meg feladatokat, és lássa át a szociális munka folyamatának egészét a gyakorlatban.

A hallgatónak alkalmazkodnia kell az intézmény elméleti és gyakorlati célkitűzéseire. Feladatait saját kompetenciahatárainak a betartásával köteles végezni. Felelős azért, hogy hivatásszerűen lássa el feladatát.

Hallgatói teljesítmény értékelése

A terepgyakorlat értékelését a tanszék vezetője által megbízott team végzi, figyelembe véve a tereptanár által adott rész érdemjegyet.

A gyakorlati félév ötfokozatú gyakorlati jeggyel zárul: elégtelen (1), elégséges (2), közepes (3), jó (4), jeles (5).

A terepdolgozat elégtelen, ha:

- a tereptanár a hallgató gyakorlatát elégtelenre értékeli,

- a kötelező tematikai egységek közül bármelyik hiányzik
- ha bármelyik kötelező feladat nem felel meg a követelményeknek
- leadási határidő elmulasztása
- ha bármelyik feladata azonos egy másik gyakorlati naplóval.

Elégséges:

- a határidőre leadott gyakorlati napló
- amelyből egyetlen kötelező tematikai egység sem hiányzik

Közepes:

- mindegyik feladat megfelel a terjedelmi és színvonalbeli követelményeknek.

Jó:

- minden kötelező tematikai egységet tartalmaz, és megfelel a terjedelmi követelményeknek is.

Jeles:

- a kötelező feladatok mellett, legalább egy önálló feladatot magas színvonalon tartalmaz a gyakorlati napló.

A GYAKORLATI NAPLÓ SZAKMAI KVALITÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE

informativitás: elméleti ismeretek mennyisége.

metodika: eredmények előállításának (megfigyelés, interjú, kérdőív stb.) módszerei.

konceptió: logikus felépítés.

praktikum: a tanulmány milyen mértékben alapul saját munkán, mennyire gyakorlatias.

egyéniesség: eredetiség, stílus, esztétikum.

Amennyiben megállapítható, hogy a hallgató a gyakorlatot nem az előírt módon vagy időtartamban teljesítette, az összefüggő gyakorlatot meg kell ismételni. Az összefüggő gyakorlat a tanulmányok alatt legfeljebb egyszer ismételhető!

A SZAKMAI GYAKORLAT IDŐTARTAMA ÉS JELLEGE

Az összefüggő szakmai gyakorlatot a szak Képesítési és Kimeneti követelménye írja elő.

A szakmai gyakorlatra a 7. félévben kerül sor, a szakon előírt tanulmányi követelmények teljesítését követően. Az intenzív terepgyakorlat időtartama nappali képzésben 150-150 óra egy-egy terepen (intézményben, szervezetnél stb.), levelező képzésben 100 óra, egy terepen, kreditjeinek száma 30. Egy szemeszteren keresztül, folyamatos tanulmányi szerződés alapján folyó gyakorlati tevékenység. A terepgyakorlat 80%-át a szociálpedagógus hallgatók a szociálpedagógiai tevékenység szinterein töltik.

Az intenzív terepgyakorlathoz feldolgozó szemináriumok is kapcsolódnak, melyek biztosítják a gyakorlati tapasztalatok folyamatos feldolgozását az erre szánt idő a terepgyakorlat 20%-a. A szeminárium kiscsoportban szervezendő meg.

Levelező munkarendben, amennyiben a hallgató tanulmányai alatt gazdálkodó szervezetnél alkalmazásban áll, az ott végzett munka elfogadható szakmai gyakorlatnak abban az esetben, amennyiben a munkahely megfelel a szakmai gyakorlati helyvel szemben támasztott követelményeknek. A gyakorlólé hely megfelelőségét a szakfelelős javaslatára az illetékes dékán hagyja jóvá. A szakmai gyakorlati beszámolót, illetve a teljesítés egyéb formai elemeit azonban ebben az esetben is teljesíteni kell.

Amennyiben a hallgató (munkarendjétől függetlenül) tanulmányai megkezdése előtt legalább 3 évig állt gazdálkodó szervezetnél alkalmazásban, akkor a munkahely bemutatását a végzett tevékenységet dokumentáló portfólió alapján kérheti a szakmailag releváns munkatapasztalat beszámítását a Tanulmányi és Kreditátviteli Bizottságtól. A szakfelelős véleménye alapján a Tanulmányi és Kreditátviteli Bizottság a portfólió alapján összefüggő gyakorlatként elismerheti a korábbi munkatapasztalatot.

TEREPGYAKORLATI TÁJÉKOZTATÓ

A SZOCIÁLPEDAGÓGIA (BA) GYAKORLATI KÉPZÉSBEN KÖZREMŰKÖDŐ TEREPTANÁROKNAK

A terepgyakorlat oktatási célja

A gyakorlati képzés, az általános képzési cél megvalósulását hivatott elősegíteni. A gyakorlati képzés biztosítja, hogy a diákok megismerjenek néhány intézményt működésük során: közvetlenül lássák azok munkáját belülről, a szociális szakemberek szakmai kapcsolatait más szakemberekkel, a munka főbb módszereinek gyakorlati alkalmazását és annak korlátait, az intézményt igénybevevő emberek problémáit, az intézmények szolgáltatási stratégiáit, rálátásuk legyen az ellátásokhoz kapcsolódó egyéb intézményekre stb. A diákok kipróbálhatják magukat – előbb tereptanárunkkal, majd reális helyzetekben önállóan.

A terepgyakorlat lehetővé teszi, hogy a hallgatók gyakorlati szakembereket ismerjenek meg, akik mellett elsajátíthatják a szakma fogásait, s akik az elméleti képzéssel egyenrangú feladatot ellátva megmutatják az elméleti magyarázatok empirikus hátterét.

A gyakorlati képzési blokk egy része a képzőintézmények falai közt történik, ezek a gyakorlat követő szemináriumok, a fennmaradó részek pedig különböző, terepintézmények helyszínein, tereptanárok segítségével történnek meg.

Résztevők és feladataik

A terepkoordinátor:

- felelős a hallgató gyakorlati képzéséért, annak irányításáért,
- garanciát vállal arra, hogy a gyakorlat helye és a tereptanár személye a hallgató képzettségéhez szükséges ismereteket nyújtsa,
- összeállítja és aktualizálja a terepkatasztert,
- folyamatos kapcsolatot tart fent a terepintézményekkel,
- a terepkísérő szemináriumokon követi a diák terepen végzett munkáját,
- konzultációs lehetőséget biztosít a gyakornok és a tereptanár számára,

A tereptanár:

- vállalja a felelősséget a hallgató gyakorlóintézményben történő képzéséért,
- tisztázza a gyakornokkal, hogy mit vár el tőle és a gyakorlattól,
- elkészíti a gyakorlati tanulmányok értékelését,
- kapcsolatot tart a terepkoordinátorral,

- munkájával elősegíti a hallgató önállóságának fokozatos növelését,
- a gyakornokkal együtt kidolgozza a célok elérésének stratégiáit,
- folyamatosan kontrollálja, illetve koordinálja a gyakornok feladatvégzését,
- figyelembe veszi a gyakornok erősségeit és gyengeségeit ahhoz, hogy elvárásai a gyakornokkal szemben ne legyenek irreálisak,
- adjon teret és időt a gyakornoknak, hogy megfogalmazhassa a véleményét, gondját, problémáit
- biztosítson lehetőséget a hallgató számára az intézményben szervezett szupervízió részvételére.

A **hallgató** gyakornoki státuszban tevékenykedik az adott intézményben, ami azt is jelenti, hogy tevékenységéért csak korlátozott felelőssége lehet az általa nyújtott szolgáltatásokért.

A hallgatótól elvárt készségek

- elkötelezettség
- a kliens emberként való elfogadása,
- tolerancia,
- kliens-központúság
- fegyelmezettség
- érzelmek kontrollálásának képessége,
- objektivitás,
- a kliens helyetti cselekvés készítésének kontrollálása,
- agresszió felismerése és kezelése
- feszültség, ambivalencia, ellenségesség tűrése
- a kliens destruktivitásának pozitívvá fordítása
- konstruktivitás elsajátítása

A gyakornok szakmai gyakorlatának értékelése

A szakmai gyakorlatot lezáró összesítő értékelés a tereptanár feladata.

Két formában történik:

- rész érdemjegy
- szöveges értékelés

A részérdemjegy beleszámít az integráló szakmai gyakorlatra adott osztályzatba.

Szemponatok a gyakornok munkájának értékeléséhez:

Elméleti ismeretek alkalmazása: társadalmi ismeretek, szociálpedagógia, pedagógia, szociálpolitika, jog, pszichológia, szociális munka, szociológia.

Szakmai készségek: kommunikációs készség, kapcsolatalakítás, problémamegoldás

Szakmai értékek érvényesítése: a kliens individuumának, autonómiájának tiszteletben tartása, titoktartás, tolerancia.

Nyíregyháza, 2011. június 23.